مروری بر یک کتاب متفاوت درباره فوتبال

زیر پوست جام جهانی

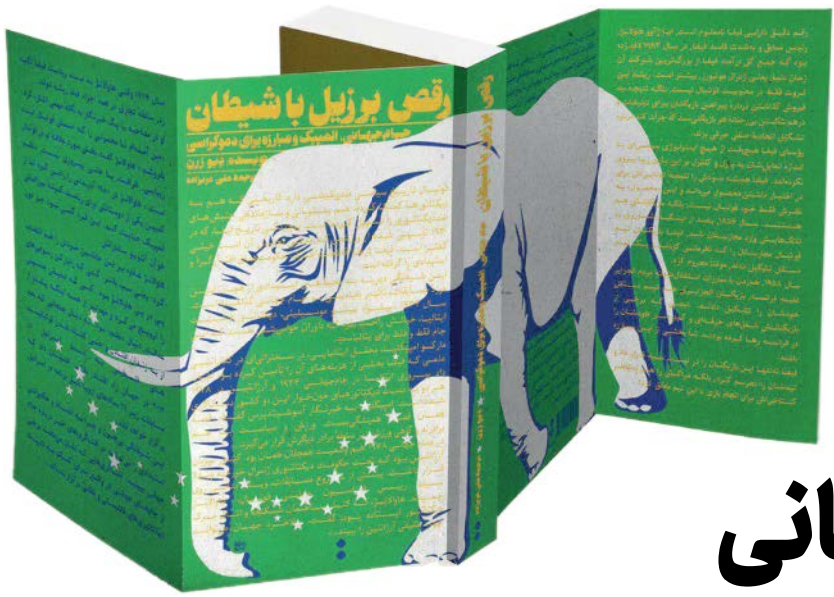

حسام آبنوس
دبیر قفسه

فوتبال را بسیاری پرمخاطب‌ترین سرگرمی و بهتر است بگوییم سرگرمی قرن بیست‌ویکم معرفی می‌کنند. ورزشی که حالا سال‌هاست از یک ورزش صرف به یک هنر. صنعت و شاید تجارت تبدیل شده که بنگاه‌های بزرگ اقتصادی در آن سرمایه‌گذاری می‌کنند، زیرا حاشیه سودی که از این رشته ورزشی پرمخاطب ایجاد می‌شود در هیچ رشته و دسته تجاری قابل کسب کردن نیست. ورزشی که در ابتدا با یک توپ کارش راه می‌افتاد، ولی حالا قوانین و استانداردهای بسیاری برای آن وضع شده و فناوری به کمکش آمده تا تایید کند آنچه درباره سود حاصل از این ورزش بالاتر گفته شد. آخرین اتفاق همان فناوری «ویدئو چک» بود که به کمک آن قرار است خطاهای داوری را تا حد ممکن کاهش دهد که مخالفان بسیاری داشت، اما به هر روی حالا پس از اجرای آزمایشی در کشورهای مختلف در حال استفاده است. بسیاری بر این باورند ورود فناوری به این ورزش از زیبایی‌های آن کم کرده و آن را تبدیل به یک ورزش ماشینی می‌کند. از اینها بگذریم. در این مطلب قرار نیست درباره فوتبال و تاثیر فناوری و... برآن حرف بزنیم، بلکه اینها را گفتیم تا بگوییم کتاب «رقص برزیل با شیطان» اثر دیوزرن که علی عربزاده آن را به فارسی ترجمه کرده روایتی است از حضور نویسنده در برزیل! پیش و پس از جام جهانی برزیل در سال ۲۰۱۴ او به عنوان یک خبرنگار به این کشور سفر کرده و مشاهداتش را از تاثیر جام جهانی بر بافت جامعه برزیل در این کتاب ثبت کرده است.

شاید با خودتان بگویید این چه کتابی است به ما معرفی کرده‌اید؟ ولی در این کتاب قرار نیست درباره فوتبال و مستطیل سبز و توپ چهل‌تکه حرف بزنیم. قرار نیست از ستاره‌های فوتبال و هنرهای نمایشی بازیکنان فوتبال در زمین سبز چیزی بنویسیم. مطمئن باشید از پا عوض‌کردن‌های کریستیانو رونالدو و ضربات دقیق لیونل مسی در این کتاب خبری نیست. بلکه نویسنده دست خواننده را گرفته و با خود به زیرپوست جام جهانی برده است. رویدادی که بیشترین مخاطب تلویزیونی را در سراسر جهان دارد و فینال آن توجه بخش اعظمی از کره زمین را به پاهای ۲۲ بازیکن جلب می‌کند. رویدادی که همه نگاهشان به ساق‌های چهره‌های مطرح فوتبال جهان است و توجهی به مردم شهرهای کشور میزبان و خرده‌فرهنگ‌هایی که توسط آن از بین می‌رود ندارد. فقری که پس از جام جهانی برای شهروندان باقی می‌ماند و دیگر هیچ رسانه‌ای سراغ کشور میزبان نمی‌رود که چگونه در خرخره در قرض فرو رفته و بار سنگین میزبانی این رویداد روی دوش شهروندان آن کشور تا سال‌ها سنگینی می‌کند.

در این کتاب نقل قولی از «روماریو» بازیکن خاطره‌انگیز شماره یازده برزیل در جام‌های جهانی ۹۸ و ۹۴ آمده که می‌گوید: «جایی که مدرسه خوبی وجود ندارد، بیمارستان خوبی وجود ندارد، چطور می‌شود جام جهانی وجود داشته باشد؟» این جمله و جملات بسیاری در این کتاب تاکید می‌کند که برزیل در یک رقابت سیاسی میزبانی جام جهانی را پیشنهاد داد و پذیرفته شد و حالا به عنوان شهروند خوب جامعه جهانی باید هزینه‌های این رفتار را نیز بپردازد، اما سؤال اینجاست؛ این هزینه از جیب چه کسانی تامین می‌شود؟

در این کتاب مؤلف به دقت نشان می‌دهد فقط رکود اقتصادی ثمره و دستاورد برگزاری جام جهانی برای کشور میزبان نیست، بلکه از بین بردن طبیعت (بخش زیادی از جنگل‌های آمازون که به عنوان اصلی‌ترین ریه‌های زمین مشهور است در این کشور واقع شده و مؤلف با مشاهداتش به خواننده نشان می‌دهد که چگونه برای رسیدن به استانداردهای فیفا در زمینه میزبانی، جنگل‌ها نابود شد تا ورزشگاه و فرودگاه و سایر ملزومات تاسیس شود) و نابودی زیست‌بوم‌های مختلف و محو کردن خرده فرهنگ‌ها به بهانه برگزاری جام جهانی از دیگر دستاوردهایی است که این جشنواره توپ و مستطیل سبز با خود به ارمغان می‌آورد. اساسا از بین بردن خرده‌فرهنگ‌ها اتفاقی است که نئولیبرالیسم با خود همراه می‌کند و استانداردهای فیفا در ماجرای جام جهانی چیزی جز پروژه یکسان‌سازی نیست.

وقتی نویسنده از ورزشگاهی به نام «ماراکانا» سخن می‌گوید حتی خواننده‌ای که این ورزشگاه را از نزدیک ندیده باشد هم بابت تخریب و نوسازی آن افسوس می‌خورد؛ چون باید به استانداردهای فیفا نزدیک شود و این مساوی است با تخریب خاطره جمعی بسیاری از شهروندان برزیلی از یک بنای ملی!

نوشتن درباره این کتاب نه کار راحتی است و نه در یک مطلب می‌توان حق آن را ادا کرد، بلکه می‌توان توصیه کرد این کتاب را در اولویت‌های اول مطالعه خود قرار دهید تا متوجه شویم که پدیده‌ها به همان سادگی که ما فکر می‌کنیم نیستند و در پس هر رویدادی چه سلسله برنامه‌هایی جریان دارد. نثر روان و ترجمه خوب کتاب هر خواننده‌ای را ولو بدون علاقه به فوتبال و اقتصاد با خود همراه می‌کند. ریتم کتاب اجازه نفس کشیدن به خواننده نمی‌دهد و او را با هیولایی به نام جام جهانی آشنا می‌کند.

«رقص برزیل با شیطان» می‌تواند نگاه شما را به فوتبال عوض کند، بعید است شما را از فوتبال متنفر کند، بلکه نگاهتان را وسعت می‌بخشد.

مرور

حاشیه‌های یک کتاب الکن

یونس فردوس
روزنامه‌نگار

شاید شهرت مترجم یکی از دلایل اقبال ما به یک کتاب باشد. این ماجرا درباره کتاب «فوتبال علیه دشمن» هم افتاد و بسیاری فقط به‌خاطر نام مترجم دست به تهیه این کتاب زدند، اما بعد از خواندن احتمالا همان حالی را داشتند که نویسنده این چند سطر داشت.

فوتبال علیه دشمن روایت‌های سایمون کوپر بریتانیایی است از سفرهایش به نقاط مختلف جهان که در آنها تلاش کرده پیوندی بین سیاست و فوتبال برقرار کند. کتابی که انتشار آن در ایران با حواشی بسیاری روبه‌رو بود، اما از آنجاکه رسانه‌ها با ناشر و مترجم همراه بودند خیلی اتفاقی نیفتاد. ماجرا از این قرار بوده که کتاب (مانند اغلب کتب ترجمه‌ای در ایران) بدون اجازه مؤلف و خرید حق نشر آن در ایران، ترجمه و منتشر می‌شود و نویسنده کتاب نیز وقتی از این اتفاق با خبر می‌شود بابت این رفتار گلایه می‌کند که با نامه‌نگاری‌هایی این اتفاق به سکوت برگزار می‌شود. این در حالی بود که مؤلف گفته بود دنبال حق مؤلف و پول آن نیست، بلکه بابت این رفتار دلخور است و در صورتی که حق مؤلف پرداخت شود آن را به یک خیریه می‌بخشد، ولی ناشر و مترجم با نامه‌نگاری سعی کردند خشم کوپر را آرام کنند.

کتاب قرار است از رابطه بین سیاست و فوتبال حرف بزند، ولی شاید بتوان گفت در بیش از یک سوم کتاب خبری از این خطی که مؤلف دنبال آن بوده، نیست و روایت‌ها از مشاهدات راوی کتاب از فوتبال در مناطق مختلف تشکیل شده است.

پیوند میان تاریخ و اجتماع و سیاست با فوتبال اتفاقی است که مؤلف در بخش‌های زیادی توانسته از پس آن بربیاید، ولی در بخش‌هایی هم که کم نیستند نتوانسته این پیوند را برقرار کند و روایت الکن و بی‌هدف است. روایتی که تصویری از فوتبال را در خود دارد و نه چیز بیشتر. در واقع این کتاب روایت یک آدم دیوانه فوتبال است که حاضر می‌شود برای تکمیل پروژه ذهنی‌اش (تاثیر سیاست بر فوتبال) به نقاط مختلف جهان از شوروی تا آرژانتین و جنوبی‌ترین نقطه قاره آفریقا سفر کند و مشاهداتش را گردآورد. دیدار با نلسون ماندلا و دیگر چهره‌های مشهور عالم سیاست سبب می‌شود بخشی از روایت‌های این کتاب برای خواننده علاقه‌مند به سیاست و تاریخ جذاب باشد، ولی همان‌طور که گفته شد ما قرار نیست مثلا تصویری از ماندلا را در کتاب ببینیم، بلکه قرار است بابت ایده‌ای که نویسنده برایش کتاب نوشته، فرصت بگذاریم و کتاب بخوانیم، ولی این اثر در بخش‌های زیادی این توقع را برآورده نمی‌کند و به عبارتی در بیان پیام خود الکن است.

آگهی مناقصه عمومی یک مرحله‌ای
واگذاری فعالیت‌های مربوط به طبخ و توزیع غذای دانشجویی مدیریت امور پردیس‌های استان البرز

الف) دستگاه مناقصه گزار: دانشگاه فرهنگیان (سازمان مرکزی) به شناسه ملی ۱۴۰۰۲۳۶۶۰۳۰- کد اقتصادی ۴۱۱۳۶۵۹۹۶۵۸۵
ب) موضوع مناقصه: خرید خدمات مربوط به طبخ و توزیع غذای دانشجویی پردیس‌ها و مراکز تابعه مدیریت امور پردیس دانشگاه فرهنگیان استان البرز (از تاریخ ۹۹/۰۳/۱۵ (مشروط به بازگشایی دانشگاه) لغایت ۹۹/۱۲/۲۹ (به شرح مشخصات عمومی و اختصاصی اعلامی در اسناد مناقصه)
تبصره: تعطیلات فصلی دانشگاه (تیر، مرداد و شهریور) جزء مواعد قرارداد محسوب نخواهد شد.
ج) نوع و مبلغ تضمین شرکت در مناقصه:
مبلغ ۴۰۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال به‌صورت ضمانت‌نامه بانکی به شماره حساب (شبا) IR510180000000001907142768 بانک تجارت شعبه آپادانا-نوبخت کد ۳۷۱ در وجه دانشگاه فرهنگیان (با اعتبار ۳ ماهه) که می‌بایست ضمن بارگذاری آن در سامانه، اصل برگ تضمین نیز به‌صورت فیزیکی تحویل مدیریت امور پردیس استان به نشانی: کرج، جاده ملارد، بعد از کانال آب فردیس، کدپستی ۳۱۷۵۹۵۵۳۴۳ گردد. لازم است مناقصه‌گران در صورت عدم عضویت قبلی، مراحل ثبت‌نام در سایت مذکور و دریافت گواهی امضای الکترونیکی را جهت شرکت در مناقصه محقق سازند.
د) نحوه و مهلت دریافت اسناد و شرایط مناقصه:
دریافت اسناد و شرایط مناقصه حداکثر به مدت ۵ روز از تاریخ نشر آگهی، از طریق سامانه تدارکات الکترونیکی دولت (ستاد) به آدرس www.setadiran.ir قابل رؤیت و دریافت می‌باشد.
ه) آخرین مهلت تسلیم پیشنهادها و تاریخ گشایش پاکت‌ها:
اسناد و پیشنهادهای مناقصه‌گران می‌بایست حداکثر ظرف ۱۰ روز از آخرین مهلت دریافت اسناد، در سامانه تدارکات الکترونیکی دولت بارگذاری گردد. کمیسیون مناقصه به منظور گشایش پیشنهادهای ثبت شده در سامانه الکترونیکی دولت رأس ساعت ۱۰ صبح روز شنبه مورخ ۱۳۹۹/۰۳/۲۴ در محل سازمان مرکزی، به نشانی: تهران، شهرک قدس، بلوار شهید فرحزادی، خیابان تربیت معلم، تشکیل و نسبت به بازگشایی و اعلام برنده مناقصه در همان روز اقدام خواهد نمود.
و) هزینه درج آگهی به عهده برنده مناقصه می‌باشد. دانشگاه در رد تمام یا هر یک از پیشنهادها مختار است.
تلفن تماس ضروری: ۰۹۱۸۹۵۷۹۸۲۷